

Zápis z 6. jednání Pracovního týmu č. 3 (PT3) Odborné komise pro důchodovou reformu (OK): *Komplexní systémové analýzy, zásluhovost a transfery mezi rodinami a státem*

Datum: 14. srpna 2014, 13:00

Místo: MPSV, Na Poříčním právu 1, Praha 2, Klub

Přítomni: viz příložený seznam

XX

p. Hampl zahájil jednání PT3. Připomněl, že dosud byl vytvořen, diskutován a následně zkonsolidován systém dílčích cílů jako kritérií pro posouzení návrhů na opatření v rámci reformy důchodového systému. Některá opatření přesahují rámec PT3 a budou muset být diskutována společně s ostatními týmy. Následně předložil k diskusi seznam identifikovaných možných opatření, která svým a zaměřením spadají do rozsahu zadání pro PT3 (viz podklady k jednání):

- společné zdanění a důchodové pojištění manželů,
- narovnání pojistných odvodů s ohledem na zásluhy rodin s dětmi,
- zvýšení odvodů na sociální pojištění bezdětným pracujícím,
- navýšení zásluhové části důchodu za každé dítě,
- přímá asignace části pojistného rodičům v důchodu,
- zmírnění minulé nespravedlností u nízkých důchodů matek více dětí,
- prodloužení započítávané doby pojištění za péči o dítě,
- univerzální plošné přídavky na děti,
- posílení kapacity veřejných předškolních zařízení,
- státní plat za péči o dítě do určitého věku.

Jednotlivým opatřením bylo v tabulce přiřazeno odpovídající hodnocení podle výše zmíněného systému kritérií (dílčích cílů).

p. Vostatek upozornil na potřebu kvantifikace úvah. Uvedl, že je třeba pracovat s čísly (srovnání se světem; nákladovost apod.). Doporučil zdanit důchody (resp. daň z příjmu vybírat ze všech dávek, které mají pojistný charakter). Vyjádřil názor, že současná konstrukce přídavek na děti je nelogická. V této souvislosti doporučil chovat se systémově – buď zavést univerzální přídavky na děti, nebo ponechat pouze daňová zvýhodnění na vyživované dítě.

p. Potůček namítl, že technicky je možná kombinace.

p. Hutař upozornil, že v tomto případě záleží na konkrétních částkách. Doporučil kombinovat sociální dávky s daňovými odpočty. Uvedl, že dřívější kombinace sociálního příplatku a daňového zvýhodnění byla nabourána zrušením příplatku, což uškodilo chudším rodinám a obecně vedlo ke zhoršení transferů v neprospěch rodin.

p. Samek přednesl svůj návrh na zavedení mechanismu upravujícího vyměřovací základ podle počtu dětí (nula dětí = snížení vyměřovacího základu; jedno dítě = ponechání výše vyměřovacího základu; dvě děti = navýšení vyměřovacího základu; tři děti = výraznější navýšení). Tento mechanismus by nemanipuloval s výší pojistného, tedy by mohl být poměrně jednoduše aplikovatelný – ČSSZ by každoročně evidovala, kdo je otcem, kdo je matkou. Čím dříve by si člověk dítě pořídil, tím dříve by se mu změnil výpočtový základ.

p. Hampl uvedl, že návrh bude potřeba vyhodnotit v dalším kroku spolu s ostatními.

pí. Maxová vznesla dotaz, proč by měli být penalizováni bezdětní, kteří z objektivních důvodů nemohou mít děti.

p. Samek upozornil, že důchodový systém nemusí ošetřit každou životní situaci, ale musí ošetřit trendy. Naším cílem je zvýšení porodnosti (stabilní trvalý růst). Férovost musí být skupinová, ne individuální. Dále namítl, že bezdětní mají jiné benefity.

pí. Oujezská doporučila nemluvit o penalizaci bezdětných, ale o uznání, že děti jsou investice jako každá jiná. V tomto smyslu pak lidé, kteří nemají děti, mohou investovat do něčeho jiného.

p. Hampl doporučil nezavádět do systému výpočtu výše důchodu nějakou cílenou penalizaci lidí, kteří mají děti v pozdějším věku. Od určitého věku, například od 30 nebo 35 let by ale bezdětní mohli platit trochu vyšší pojistné odvody.

p. Samek upozornil, že je třeba úvahy zjednodušit a vyjít z toho, že důchodovému systému chybí plátcí do systému. Z toho důvodu doporučil bonifikovat pořizování nových plátců do systému, nikoliv výchovu, protože kvalita výchovy se v systému neprojevuje.

p. Potůček namítl, že návrh p. Samka připomíná strategii kukačky a navrhl bonifikovat rodiče pouze po tu dobu, kdy se starají o dítě, které není ekonomicky aktivní.

p. Samek oponoval s tím, že i kukačka je plátcem pojistného.

p. Hampl zdůraznil, že především nejde a nesmí jít o nějaké trestání bezdětných. Ve skutečnosti je to v tuto chvíli ale přesně naopak, protože trestány a znevýhodňovány jsou dnes rodiny s dětmi. V první řadě jde tedy o vyrovnání a kompenzaci, aby bezdětnost nebyla nesolidárně odměňována a aby rodiny s dětmi již nebyly dále trestány za to, že mají děti. Toto vyrovnání bude potřeba provést při zachování potřebné vzájemné solidarity a v rámci určitého přechodného období, aby vyrovnání bylo postupné a všichni měli dostatek času na přizpůsobení podmínkám. Upozornil také na nerovné postavení rodin s dětmi na trhu práce – zejména matek, které jsou znevýhodněny na trhu práce a trestány za to, že nejsou s ohledem na péči o děti tak pružně pracovním dostupnými svému zaměstnavateli. Na druhou stranu za ně podnikatel musí státu podstatě již podruhé odvádět pojistné, které rodiče odvedli do systému již svými investicemi do budoucí generace v podobě nákladů na děti a svojí prací spojenou péčí o děti.

pí. Maxová upozornila, že pokud budeme chtít, aby lidé měli děti co nejdříve, budou nezaměstnatelní, protože nebudou mít praxi.

p. Hampl podpořil názor pí. Maxové a upozornil, že období před založením rodiny je klíčově důležité pro zahájení pracovní kariéry a také pro vytvoření materiálních podmínek pro založení rodiny včetně zajištění potřebného bydlení. Nemělo by tedy být příliš zatěžováno daněmi.

p. Pelán doporučil sloučit opatření č. 2 - narovnání pojistných odvodů s ohledem na zásluhy rodin s dětmi a č. 3 - zvýšení odvodů na sociální pojištění bezdětným pracujícím.

p. Fiala upozornil na možné riziko u asignací rodičům. Toto opatření by mohlo být značně nevýhodné pro rodiče, kteří se starají o postižené dítě. Je třeba také myslet na případy, kdy dítě zemře. Dále hrozí, že by mohlo docházet ke zneužívání v případě, že by se děti s rodiči domluvili („my na vás napíšeme asignace, ale vy nám tu částku budete vracet“). Dále upozornil, že hledání souvislostí mezi nastavením systému a mírou porodnosti je obtížné (vysoká porodnost ve Francii, Skandinávii, Holandsku X nízká porodnost v Německu, Rakousku a Švýcarsku).

p. Potůček uvedl, že je třeba sledovat kritérium spravedlnosti. Zdůraznil, že změna je možná, ale jde o dlouhodobou záležitost vyžadující koncepční politické rozhodování. Pokud bychom měli dosáhnout zlepšení demografické reprodukce, nepůjde to jenom prostřednictvím důchodového, nebo jenom sociálního systému – je třeba rozumná kombinace obojího.

pí. Oujezdská doporučila úvahy zasadit do širších souvislostí a celkového společenského klimatu.

p. Hutař upozornil, že politikům je třeba předložit data – vyčíslit transfery. Toto vyčíslení by mělo být využito při argumentaci, proč se navrhuje kompenzace pro rodiny s dětmi.

p. Hampl informoval, že v rámci práce PT3 pracujeme na vyčíslení transferů - je to úkolem užšího pracovního týmu, který připravuje metodiku. Metodiku navrhl prodiskutovat na dalším jednání PT3.

p. Vostatek vyjádřil pochybnosti v souvislosti se zvažovaným společným zdaněním a důchodovým pojištěním manželů. Upozornil, že ve světě se tento mechanismus příliš nepoužívá a mohl by zkomplikovat důchodový systém. Spolu se společným pojištěním je třeba uvažovat o zrušení pozůstalostních důchodů, které označil za přežitek dnešní doby. Vyjádřil názor, že sociální zabezpečení nemá reagovat na individuální životní situace a náš systém se na společné důchodové pojištění nehodí.

pí. Dudová informovala, že členky ČŽL diskutovaly o společném pojištění manželů a nedospěly k jednoznačnému stanovisku. Domnívají se však, že jde o redistribuci vždy v rámci páru, což nepomáhá zlepšit postavení všech žen. Kvůli společnému pojištění by byla jinak ohodnocena práce jedné skupiny žen vůči druhé skupině žen. Došlo by tak k redistribuci mezi matkami samoživitelkami a vdanými ženami. Společné pojištění je založeno na konzervativním modelu rodiny a podporuje představu muže živitele – matky pečovatelky. Ženy tak dostanou signál „zůstaňte doma“. ČŽL se proto domnívá, že společné pojištění není nástrojem pro moderní společnost a naším cílem by mělo být spíše vyrovnávání nerovností tam, kde vznikají, nikoliv jejich prohlubování.

p. Samek doporučil o společném pojištění uvažovat jako o variantě, kterou by si mohli vybrat účastníci systému (nejen manželé, ale i partneři). Šlo by však o svobodnou volbu, nikoliv o pravidlo.

pí. Oujezdská podpořila návrh na sdílené pojištění, protože by to mohlo zlepšit situaci pečujících rodičů.

pí. Dudová doporučila podporovat modely, které kombinují péči a práci. Dále doporučila nezavádět sdílené pojištění povinně.

p. Hampl upozornil, že model společného důchodového pojištění manželů především pomáhá vyrovnat nestejně příjmy manželů. Přitom v dnešní moderní společnosti je již běžné, že ženy mají v rámci domácnosti vyšší příjmy než muži a že často již zůstávají doma pečovat o malé děti muži. Je to především otázka svobodného rozhodnutí manželů. Pokud jde o samoživitelky, těm samozřejmě nemůže pomoci společné pojištění manželů, ale byly by pro ně vhodné jiné nástroje uplatněné současně se společným důchodovým pojištěním manželů, a to zejména snížené pojistné odvody a naopak vyšší důchod a ohledem na výchovu dětí.

p. Hutař upozornil, že ženy mají v průměru nižší důchod, protože mají nižší předchozí příjmy. Doporučil proto koeficientem navýšit vyměřovací základ těm, kteří pečují o děti.

Seznam přítomných

Jméno	Instituce
Petra A. Beránková	Sekretariát OK
Radka Dudová	ČŽL
Tomáš Fiala	VŠE
Otakar Hampl	MZe
Markéta Havelková	Sekretariát OK
Jan Hutař	NRZP ČR
Zdeněk Linhart	MPSV
Radka Maxová	ANO
Marie Ujezdská	NCPR
Karel Pelán	
Aleš Poklop	APS
Martin Potůček	Předseda OK
Markéta Ročejdlová	Sekretariát OK
Vít Samek	ČMKOS
Marek Suhomel	MPSV
Jan Škorpík	MPSV
Jaroslav Vostatek	VŠFS
Kryštof Zrcek	ČSSZ